

Miljøministeriet
Departementet

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg

Den 30. august 2021
Sagsnummer: 2021-840
(sendt uden MIM nr.)

./.

Vedlagt fremsendes til udvalgets orientering grundnotat om Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Vejen til en sund planet for alle – EU- handlingsplan: mod nulforening for luft, vand og jord

Med venlig hilsen

Lea Wermelin / Henrik Hedeman Olsen

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Om Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Vejen til en sund planet for alle – EU- handlingsplan: mod nulforening for luft, vand og jord

KOM (2021) 400

Resumé

Med Kommissionens meddelelse "Vejen til en sund planet for alle – EU-handlingsplan: mod nulforurening for luft, vand og jord" fremlægges en nul-forurenings vision for 2050. Kommissionen ønsker at styrke indsatsen mod forurening og dens konsekvenser gennem en række initiativer. Der fremlægges en række målsætninger for reduktion af forurening, som i vid udstrækning allerede er vedtaget eller fremlagt af Kommissionen. Med meddelelsen gentages en række grundlæggende principper –et såkaldt nulforureningshierarki, hvor forurening først og fremmest forebygges ved kilden. Hvor det endnu ikke er muligt at forebygge bør forureningen minimeres og kontrolleres, og hvis forureningen er sket, skal den elimineres og skaden kompenseres. Der tages udgangspunkt i forsigtighedsprincippet og i forurenere betaler-princippet. Handlingsplanen identificerer en lang række initiativer, som Kommissionen vil tage i form af revision eller mulige revisioner af eksisterende miljølovgivning og på en række flagskibsinitiativer. Meddelelsen vil i sig selv ikke have miljømæssige, lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser for Danmark. Meddelelsen har været på rådsmøde (miljø) den 10. juni 2021 med henblik på udveksling af synspunkter. Regeringen byder meddelelsen velkommen, som en plan for det videre arbejde med at reducere forureningen i EU yderligere.

Baggrund

Kommissionen har ved KOM (2021) 400 af den 2. juni 2021 fremsendt den danske sprogudgave af forslag om "Vejen til en sund planet for alle – EU- handlingsplan: mod nul forurening for luft, vand og jord".

Kommissionen har med meddelelse om Den europæiske grønne pagt (KOM (2019)640) annonceret, at den i 2021 vil vedtage en handlingsplan for nulforurening for vand, luft og jord.

Meddelelsen er sat på dagsordenen for det kommende rådsmøde (miljø) den 10. juni 2021 med henblik på udveksling af synspunkter.

Formål og indhold

Med meddelelsen fremlægges en nul-forurenings vision for 2050 om en sund planet for alle, hvor luft-, vand- og jordforurening er reduceret til et niveau, som ikke længere betragtes som skadeligt for sundheden og for de naturlige økosystemer, og som respekterer planetens tålegrænser og derfor skaber et giftfrit miljø.

Nul-forureningsambitionen er en tværgående målsætning, der bidrager til FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling og supplerer målet om klimaneutralitet i 2050 i synergi med den rene og cirkulære økonomi og målet om genopretning af den biologiske mangfoldighed. Det er en del af den europæiske grønne pagt og andre initiativer. Kommissionen vil medtage nul forureningsambitionen i fremtidige politiske initiativer.

Hovedformålet med handlingsplanen er at tilvejebringe et kompas til at inkludere forureningsforebyggelse i alle relevante EU-politikker, maksimere synergier på en effektiv og forholdsmæssig måde, øge gennemførelsen og identificere mulige mangler. For at styre EU mod visionen om en sund planet for alle i 2050 opstiller handlingsplanen række centrale 2030-mål for at fremskynde reduktion af forurening. En række mål er allerede besluttet eller fremlagt i andre fora.

Meddelelsen tager udgangspunkt i en række målsætninger for nul-forurening ifølge hvilke EU i 2030 bør reducere:

- sundhedskonsekvenserne (for tidlige dødsfald) som følge af luftforurening med 55%
- andelen af personer med kroniske forstyrrelser som følge af støj fra transport med 30%
- andelen af europæiske økosystemer, hvor biodiversiteten er truet som følge af luftforurening med 25 %
- næringsstoffabet, forbruget af og risikoen ved kemiske pesticider – herunder de mest farlige, og salget af antimikrobielle stoffer for husdyrbrug og akvakultur med 50%
- plastaffald i havet med 50% og mikroplastik som udledes til miljøet med 30%
- den totale affaldsmængde markant og restaffald fra kommunalt affald med 50%.

Med meddelelsen gentages en række grundlæggende principper –et såkaldt nulforureningshierarki, hvor

- forurening først og fremmest forebygges ved kilden
- forureningen minimeres og kontrolleres, der hvor det endnu ikke er muligt at forebygge
- forureningen elimineres og skaden kompenseres, der hvor forureningen allerede er sket
- der tages udgangspunkt i forsigtighedsprincippet og i forureneren betaler-princippet.

På den baggrund fremsætter meddelelsen en række initiativer, som Kommissionen agter at tage for perioden 2021- 2024 inden for overskrifterne ”forbedring af vores sundhed og ”, ”en levevis der respekterer planetens begrænsninger”, ”mod nulforurening fra produktion og forbrug”, ”strengere implementering og håndhævelse”, ”fremme af ændringer på tværs af samfundet med henblik på nulforurening”, ”fremme verdensomspændende ændringer med henblik på nulforurening” og ”overvågning af fremskridt, foregribelse af tendenser og mainstreame nulforurening”.

De konkrete initiativer er opdelt i flagskibsinitiativer og øvrige initiativer:

Forbedring af vores sundhed og trivsel:

Flagskibsinitiativ 1: begrænsning af ulighed på sundhedsområdet gennem nulforurening

Flagskibsinitiativ 2: støtte til foranstaltninger vedrørende nulforurening i byerne

Og øvrige initiativer:

- Revision af luftkvalitetsdirektiverne
- Introduktion af strengere emissionskrav til motorkøretøjer (Euro 7)
- Reduktion af luft og støj emissioner fra transportsektoren ved opdatering af den relevante lovgivning
- Udarbejde en implementeringsrapport på direktiv om vurdering og styring af ekstern støj
- Opfølgning på evalueringen af direktiv om støjemissioner i miljøet fra maskiner til udendørs brug
- Vurdere muligheder og hvor relevant foreslå lovgivning til forbedring af luftkvaliteten indendørs
- Evaluere og om nødvendigt revidere direktiv om forvaltning af badevandskvalitet
- Støtte op om implementeringen af det reviderede drikkevandsdirektiv
- Evaluere og om nødvendigt revidere direktiv om energieffektivitet
- Evaluerer og om nødvendigt revidere direktiv om vedvarende energi
- Evaluere og om nødvendigt revidere ecodesign- og energimærkekriterier for anlæg til opvarmning

En levevis der respekterer planetens begrænsninger:

Flagskibsinitiativ 3: Fremme nulforurening på tværs af regioner

Og øvrige initiativer:

- Revidere direktiv om miljøkvalitetskrav inden for vandpolitikken
- Revidere direktiv om beskyttelse af grundvandet
- Evaluere og om nødvendigt revidere havstrategidirektivet
- Reducere støj under vandet samt marint affald gennem tærskelværdier
- Revidere direktiv om rensning af byspildevand
- Understøtte implementeringen af retningslinjer for bæredygtig akvakultur
- Identificere og afhjælpe forurenede områder

Mod nulforurening fra produktion og forbrug

Flagskibsinitiativ 4: Fremme af nulforureningsalternativer

Og øvrige initiativer:

- Revision af direktiv om industrielle emissioner
- Revisioner af forordning om oprettelse af et europæisk register over udledning og overførsel af forurenende stoffer
- anbefalinger vedrørende implementering af forureneren betaler princippet
- Revision af forordningen om kviksølv
- Understøtte internationalt arbejde omkring bedst tilgængelig teknologi

Strengere implementering og håndhævelse

Flagskibsinitiativ 5: Samarbejde om håndhævelse af nulforurening

Og øvrige initiativer:

- Revidere direktiv om strafferetlig beskyttelse af miljøet.
- Fitness check af direktiv om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

Fremme ændringer på tværs af samfundet med henblik på nulforurening

Flagskibsinitiativ 6: Fremvise løsninger for nulforurening i bygninger

Flagskibsinitiativ 7: Levende laboratorier for grønne digitale løsninger og intelligent nulforurening

Og øvrige initiativer:

- Opbygge kapacitet, viden og rådgivning om mindre forurenende muligheder for landmænd
- Samlet digitalt overblik over EU forpligtigelser på kvælstofforvaltningen
- Lever input om nulforurening til et fælles europæisk dataområde under den europæiske grønne aftale
- Udarbejde "destination earth" som et bidrag til digital modellering og monitorering af forureningstilstande
- Styrket træning og uddannelse omkring risikoer for miljøet

Fremme verdensomspændende ændringer med henblik på nulforurening

Flagskibsinitiativ 8: Minimere EU's eksterne fodaftryk for forurening

Og øvrige initiativer:

- Fremme internationalt arbejde om black carbon
- Understøtte global handling vedrørende eksport af brugte biler og bilskrot og foreslå nye regler for bedre at kunne skelne mellem brugte biler og bilskrot.
- Understøtte initiativer til bedre monitorering og forvaltning af handel med affald af elektrisk og elektronisk udstyr samt batteriaffald
- Understøtte et globalt initiativ for at stoppe genanvendelse af bly-batterier

Overvågning af fremskridt, foregribelse af tendenser og mainstreame nulforurening

Flagskibsinitiativ 9: Konsolidering af EU's videns center for nulforurening

Og øvrige initiativer:

- Nulforurenings monitorerings og udsyns rapport
- Udvikle et "europæisk miljø og sundhedsatlas"
- Lancering af en nulforurenings interessant platform.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig. Europa-Parlamentet har i februar 2021 vedtaget en resolution, der bl.a. opfordrer Kommissionen til at foreslå bindende EU-mål for 2030 om at reducere EU's miljømæssige fodaftryk markant, og bringer det inden for de planetære grænser i 2050.

Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen.

Gældende dansk ret

Meddelelsen har i sig selv ikke indflydelse på gældende dansk ret. Som følge af meddelelsen vil Kommissionen fremlægge en række forslag. Konsekvenserne af disse vil blive analyseret særskilt, når de er fremlagt.

Konsekvenser

Meddelelsen har i sig selv ikke lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser eller konsekvenser for beskæftigelse, arbejdsmarked, ligestilling, miljø, sundhed og forbrugerbeskyttelse. Som følge af

meddelelsen vil Kommissionen fremlægge en række forslag. Konsekvenserne af disse vil blive analyseret særskilt, når de er fremlagt.

Høring

Sagen har været i høring i EU Miljøspecialudvalget forud møde i udvalget den 25. maj.

Rådet for Grøn omstilling finder det vigtigt, at der bakkes op om Europa Parlamentets mål for at reducere EU's miljømæssige fodaftryk. Rådet giver udtryk for, at Danmark bør arbejde for et forbud mod diesel og benzinbiler fra 2030 eller i hvert fald, at medlemslandene ikke skal kunne stilles retsligt til ansvar, hvis de implementerer nationale forbud.

De Danske Bilimportører finder det ikke hensigtsmæssigt, at muliggøre unilateral forbud af salg af biler med forbrændingsmotorer (benzin- og dieslbiler). Foreningen mener, at et forbud mod bestemte drivmidler kun kan gennemføres simultant i hele EU via den totalt harmoniserede tekniske regulering af motorkøretøjer.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) støtter, at der opstilles et mål for reduktion af EU's fodaftryk. DN ser gerne, at man fra dansk side i højere grad understreger cirkulær økonomi som et værktøj til at gennemføre en vision om nulforurening. Desuden bakker DN op om de målsætninger, der ligger i handlingsplanen, idet man dog ser frem til, at de også i højere grad bliver implementeret i politikkerne. DN så desuden gerne, at der var større fokus på affaldsforebyggelse.

Dansk Industri bemærker, at det er vigtigt med en ordentlig markedsovervågning ikke mindst for at dæmme op om den forurening, der krydser grænser via import fra udlandet.

Landbrug og Fødevarer (L&F) udtrykker opbakning til et nulforurenings hierarki med prioritet om, at adressere forurening ved kilden – specielt i forhold til direktivet om industrielle emissioner. (L&F) kommenterer på regeringens holdning i forhold til direktivet om industrielle emissioner som et klimagas direktiv. Der er opbakning til inddragelse af kvægbrug, hvis det er noget der kan føre til større ensartethed på tværs af EU. L&F finder således, at der er perspektiver i forhold til direktivet om industrielle emissioner bl.a. i forhold til ammoniak reduktioner, og fremhævede i den forbindelse væsentligheden af en tæt dialog med branchen.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generelt opbakning til Kommissionens meddelelse.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser Kommissionens meddelelse velkommen.

Forurening er grænseoverskridende og kan transporteres op til flere tusinder af kilometer gennem luft, jord og vand, og der er derfor behov for fælles EU tiltag og internationale tiltag med henblik på at reducere forureningen. Regeringen støtter derfor en samlet EU indsats mod nul-forurening og deler meddelelsens vision. Regeringen ser frem til, at Kommissionen fremlægger de konkrete forslag. Regeringen vil løbende tage stilling til de konkrete initiativer, som de bliver fremlagt.

Regeringen er enig i, at EU skal omstilles til en moderne, ressourceeffektiv og konkurrencedygtig økonomi, hvor økonomisk vækst er afkoblet fra ressourceanvendelse og naturen, hvor borgernes sundhed beskyttes, og hvor der ikke længere er nettoemissioner af drivhusgasser i 2050.

Regeringen finder det vigtigt, at Kommissionen har fremlagt en plan for yderligere reduktion af forureningen i EU. Kommissionens meddelelse om nulforurening ligger i forlængelse af den grønne pagt og 8. Miljøhandlingsprogram, som tilsammen lægger rammerne for en omfattende grøn omstilling af Europa frem mod 2030.

Regeringen deler Kommissionens ønske om et hierarki for indsatsen mod forurening og er enig i, at forurening først og fremmest skal forebygges ved kilden. Regeringen er enig i, at forsigtighedsprincippet og forurenere betaler-princippet er grundlæggende for forureningsbekæmpelsen.

Regeringen hilser det velkomment, at Kommissionen med meddelelsen lægger op til en styrkelse af centrale dele af miljølovgivningen med henblik på at sikre borgere, natur og miljø mod forurening og følgerne heraf. Regeringen lægger i den forbindelse vægt på muligheden for en grundig og rettidig drøftelse af de konkrete initiativer.

Regeringen støtter Kommissionens fokus på ulighedsspekter ved forurening samt behovet for bedre luftkvalitet i byer, samt noterer sig ambitionen om at justere en række lovgivningsforslag, herunder særligt revision af luftkvalitetsdirektiverne, introduktion af strengere emissionskrav til motorkøretøjer (Euro 7) og reduktion af luft og støj emissioner fra transportsektoren ved opdatering af den relevante lovgivning.

Regeringen støtter Kommissionens fokus på fremme nulforurening på tværs af regioner, samt noterer sig ambitionen om at justere og revidere en række direktiver på vandkvalitetsområdet. Regeringen støtter bl.a. en revision af byspildevandsdirektivet for at integrere cirkulær økonomi og energieffektivitet i direktivet. Derudover ønsker regeringen, at fremme princippet om omkostningsbaserede vandpriser i EU, således at alle medlemsstater får en vandpris, der afspejler de reelle omkostninger. En bæredygtig finansiering af spildevandsrensningen er nødvendig, hvis de europæiske vandmiljøer skal opnå god tilstand på sigt. Endelig ønsker Danmark, at der indenfor områderne der vedrører overløb fra fælleskloak og miljøfremmede stoffer fokuseres på intelligent monitorering gennem anvendelse af IT, herunder sensorer”.

Regeringen støtter Kommissionens fokus på at fremme bæredygtige valg inden for produktion og forbrug, samt noterer sig ambitionen om at revidere direktivet om industrielle emissioner. Regeringen finder det vigtigt i revisionen af direktivet om industrielle emissioner, at inkludere de sektorer, der i væsentlig grad bidrager til udledningen af klimagasser, og hvor der samtidig er et reduktionspotentiale for udledninger af forurenende stoffer. I den sammenhæng ønsker Danmark, at kvægbrug omfattes af direktivet. Regeringen finder også, at der i EU bør fastsættes kvantitative mål for affaldsreduktion, der er bindende for de enkelte medlemsstater. Regeringen er enig i ønsket om at begrænse eksport af bilsrot, elektronikaffald og udtjente batterier ud af EU og vil understøtte strammere regler for at undgå, at denne type affald ender i tredje lande, hvor affaldsbehandling og genanvendelse sker under kritiske forhold.

Regeringen støtter Kommissionens fokus på strengere implementering og håndhævelse, samt noterer sig ambitionerne om at revidere direktiv om strafferetlig beskyttelse af miljøet og fitness check af direktiv om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

Regeringen støtter Kommissionens fokus på at fremme viden og information, samt noterer sig ambitionen om fx at opbygge kapacitet, viden og rådgivning om mindre forurenende muligheder for landmænd, samt opbygningen af et samlet digitalt overblik over EU forpligtigelser på kvælstofforvaltningen.

Regeringen støtter Kommissionens fokus på, at EU arbejder for at reducere forureningen og EU's fodaftryk globalt, samt noterer sig ambitionerne om at fremme internationalt arbejde om black carbon, samt ift. global handel med affald. Der er meget betydelige globale forureningsudfordringer. Regeringen finder, at EU's indsats for nulforurening skal danne udgangspunkt for en ambitiøs position i internationale forhandlinger – herunder i regi af biodiversitetskonventionen.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har været forelagt Folketingets Europaudvalg den 3.juni 2021.